

Πολεμικές καταστροφές (Χανιά 1941 - Αρχείο Λεωνίδα Καλλιβρετάκη)

Η Ορθόδοξος Ακαδημία Κρήτης και τα αναπάντητα ερωτήματα

Σε συνέχεια της επιστολής με ημερομηνία 8 Φεβρουαρίου 2023 την οποία απέστειλε η **Ελληνική Επιτροπή Γερμανικών Οφειλών** με τους συντονιστές τεσσάρων γνωστών οργανισμών (International Hellenic Association (IHA), Prof. Ελένη Σαββάκη, Canadian Hellenic Congress (CHC), Δρ. Κώστας Πάππας, Hellenic American National Council (HANC), Δρ. Παναγιώτης Μπαλτατζής, Ίδρυμα Δημητρίου και Μαρίας Δελιβάνη, Καθ Μαρία Νεγρεπόντη-Δελιβάνη) προς τον Γενικό Διευθυντή της Ορθοδόξου Ακαδημίας Κρήτης, Δρ. Κωνσταντίνο Ζορμπά, με αφορμή την εκδήλωση με τίτλο: «**Θυμόμαστε και μνημονεύουμε στην Κρήτη – Οι γερμανοελληνικές σχέσεις στον 20ο και 21ο αιώνα**» ([Σχετική ανάρτηση στο IHA: Γερμανικά δολώματα για λήθη φρικαλεοτήτων και αποζημιώσεων](#)), έγιναν γνωστές δύο ακόμα επιστολές σχετικές με το θέμα που δημιουργήθηκε.

Η πρώτη από αυτές απεστάλη από την **ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΚΡΗΤΗΣ** στις 22 Φεβρουαρίου 2023 (Αριθμός Πρωτοκόλλου 39), υπογράφεται από τον Γενικό Διευθυντή Δρ Κωνσταντίνο Ζορμπά (Άρχων Ιερομνήμων της Αγίας του Χριστού Μεγάλης Εκκλησίας), απευθύνεται στην Ομότιμη Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Κρήτης Κυρία Ελένη Σαββάκη και έχει ως εξής:

Θέμα: Απάντηση στην από 8 Φεβρουαρίου 2023 επιστολή της κας Ελένης Σαββάκη, Ομότιμης Καθηγήτριας του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Αξιότιμη Κυρία Σαββάκη,

Λάβαμε την επιστολή σας, την οποία ο υπογράφων ανέγνωσε στην υπ' αριθμ. σβ' /16-2-2023 συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος.

Δυστυχώς, η δημοσίευση της επιστολής σας και σε διάφορες ηλεκτρονικές σελίδες της Ελλάδος και του εξωτερικού, με σκαιότατες υπονοήσεις, ανυπόστατες αιτιάσεις και συκοφαντικές κατηγορίες εναντίον του πνευματικού έργου της Ακαδημίας και της προσφοράς της προς την τοπική κοινωνία και όχι μόνο, δημιούργησε αναταραχή και δεν βοηθά σε μια νηφάλια συζήτηση.

Το συγκεκριμένο κείμενο απεστάλη, δημοσιεύθηκε και διακινήθηκε (άραγε για ποιον σκοπό;) στους Προέδρους των Κομμάτων του Ελληνικού Κοινοβουλίου, τα Υπουργεία Εξωτερικών και Παιδείας της Ελλάδος πριν από την πραγματοποίηση του Προγράμματος στην ΟΑΚ, η οποία φαίνεται ότι κάποιους θορύβησε!! Πάγια αρχή του Ιδρύματός μας είναι να μην απαντούμε σε αναφορές αυτού του ήθους και αυτού του επιπέδου, οι οποίες ακυρώνουν a priori κάθε ελπίδα διαλόγου και συνεννόησης. Ούτε τώρα σκοπεύουμε να ανοίξουμε διάλογο, αλλά να ενημερώσουμε επί του ορθού για λανθασμένες και εύκολες κρίσεις.

Σας γνωστοποιούμε λοιπόν -παρότι εδόθησαν εξηγήσεις και κατά τη διάρκεια της διαδικτυακής σας επικοινωνίας (zoom) με την Επιστημονική Συνεργάτιδα της ΟΑΚ κα Αικατερίνη Καρκαλά τη 10η Φεβρουαρίου 2023 και από ό,τι φαίνεται με την από 11 Φεβρουαρίου τ.έ. επιστολή σας δεν πεισθήκατε- τα κάτωθι:

1. Με την επιστολή μας αυτή επιθυμούμε να εκφράσουμε τη δυσαρέσκεια του Προέδρου και των μελών του Δ.Σ., που, ενώ δεν είχατε γνώση των πραγμάτων, δηλαδή χωρίς να έχετε μιλήσει μαζί μας ή με την υπεύθυνη συντονίστρια του όλου Προγράμματος, προβήκατε σε δικά σας αυθαίρετα συμπεράσματα για την εν λόγω συνάντηση.

Επίσης, ότι ζητήσατε τη ματαίωση της εκδήλωσης», βασίζοντας αυτήν τη δική σας απόφαση σε μη επιβεβαιωμένες υποθέσεις εκ μέρους σας. Το έργο της ΟΑΚ δεν κατάφεραν να το αποσιωπήσουν ολοκληρωτικά καθεστώτα, όπως η χούντα του 1967-1974, αλλά και άλλες φωνές ακραίων πεποιθήσεων σε δύσκολους πολιτικούς καιρούς. Δεν πρόκειται, λοιπόν, σε καμία περίπτωση να δεχθεί το Ίδρυμα μια εντολή

«ματαίωσης» ή «ακυρώσεως» μιας εκδήλωσης, την οποία εσείς ή η Επιτροπή, την οποία εκπροσωπείτε, θεωρείτε προσπάθεια «διείσδυσης» ή «παραχάραξης» της ιστορίας. Πολύ βαριές κουβέντες, για μια συνάντηση και ανταλλαγή εκπαιδευτικών από Γερμανία και Ελλάδα και μάλιστα σε μία εποχή που το θέμα του πολέμου επανέρχεται ποικιλοτρόπως σε παγκόσμιο επίπεδο.

2. Η συνάντηση αυτή δεν έχει καμία σχέση με το Πρόγραμμα «MOG/Μνήμες από την Κατοχή στην Ελλάδα». Παρακολουθούμε και γνωρίζουμε τις εξελίξεις στη Γερμανία,

μέσω του Συνδέσμου των Ακαδημιών της Ευρώπης, όπου συμμετέχει και το Ίδρυμα από την ίδρυσή του. Όπως ενημερωθήκατε ήδη το όλο Πρόγραμμα της Ομάδας Εκπαιδευτικών από τη Γερμανία στηρίζεται κατά το ήμισυ σε προσωπική οικονομική εισφορά των συμμετεχόντων (του ποσού των 850 Ευρώ ανά άτομο) και ενίσχυση κατά το έτερο ήμισυ από το τοπικό Γραφείο για θέματα Παιδείας και Εκπαίδευσης του Κρατιδίου της Ρηνανίας-Παλατινάτου, με τη βοήθεια της κας Bettina Münch-Rosenthal, Υπεύθυνης του παραπάνω Γραφείου. ΔΕΝ υπάρχει καμία χρηματοδότηση ούτε από το Υπουργείο Εξωτερικών της Γερμανίας, ούτε από τη Γερμανική Πρεσβεία.

3. Τι σημαίνει Πρόγραμμα ανταλλαγής εκπαιδευτικών; Το Πρόγραμμα αυτό έχει ως σκοπό να επιτρέψει σε Γερμανούς εκπαιδευτικούς του Κρατιδίου της Ρηνανίας-Παλατινάτου να γνωρίσουν τους ιστορικούς τόπους μνήμης στη Δυτική Κρήτη και να προωθήσουν την καλύτερη κατανόηση και συνεργασία στα θέματα της γερμανικής κατοχής στην Ελλάδα, της ελληνικής αντίστασης και την τύχη της εβραϊκής κοινότητας της Κρήτης. Θα γίνουν επισκέψεις στα μαρτυρικά χωριά (Κακόπετρο, Φλώρια, Κάντανος) και στο γερμανικό και το συμμαχικό νεκροταφείο, καθώς και θα ακουστούν οι φωνές των αυτόπτων μαρτύρων ή των εκπροσώπων Φορέων (Συλλόγου Γυναικών Καντάνου), Δήμων (π.χ. Καντάνου), σχολικών μονάδων (βλ. τις προφορικές μαρτυρίες Κρητικών μέσα από τις μικρές ταινίες του Χανιώτη σκηνοθέτη Ματθαίου Φραντζεσκάκη), καθώς και επίσκεψη στην Εβραϊκή Συναγωγή στα Χανιά. Στόχος είναι η γνωριμία όλων αυτών των γεγονότων για τους Γερμανούς εκπαιδευτικούς, η γνωριμία με Έλληνες εκπαιδευτικούς και τέλος η ανάπτυξη ενός κοινού Προγράμματος ανταλλαγών μέσω του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Erasmus+, με το οποίο ήδη γίνονται ανταλλαγές μεταξύ σχολικών μονάδων Κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΟΑΚ δεν βλέπει κάτι περίεργο ή επιλήψιμο σε αυτό το Πρόγραμμα, το οποίο ούτως ή άλλως φιλοξενεί και δεν συνδιαμόρφωσε.

4. Παράλληλα, όπως ήδη θα γνωρίζετε, εάν παρακολουθείτε τις δράσεις του Ιδρύματος, θα αναπτυχθεί και μία άλλη άγνωστη πτυχή της ιστορίας: η αντίσταση Γερμανών διανοουμένων θυμάτων της ναζιστικής θηριωδίας, όπως ο Renato Mordo και άλλοι Γερμανοί και Αυστριακοί εμιγκρέδες της περιόδου 1933-1945, που φώτισαν τις Ελληνογερμανικές πολιτιστικές ανταλλαγές, με στόχο να συντηρούν άσβεστη τη μνήμη λειτουργώντας ως γέφυρες επικοινωνίας μεταξύ των λαών. Ο Renato Mordo και άλλοι πολλοί φαίνεται πως γεφύρωσαν μαζί με τους Έλληνες φίλους τους το πρότερο χάσμα και συνέχισαν τον Ελληνογερμανικό πολιτιστικό διάλογο, ο οποίος παραμένει ανεξάντλητος (βλ. το σχετικό έργο του «ΧΑΪΔΑΡΗ», Εφημερίδα Η Καθημερινή, 4-11- 2021).

5. Φυσικά με την επιστολή σας θέτετε ένα σοβαρό θέμα ως προς τον τρόπο και τη λειτουργία των αντιστασιακών κατά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, αλλά και μετά. Υπάρχει κάποιος ορισμός του αντιστασιακού;

Η παράδοση της Κρήτης, η ιστορία της Κρήτης, και όχι η ιστορία που είναι γραμμένη στα βιβλία για να διδάσκεται «έπ' άμοιβή μισθοῦ καί βαθμοῦ» στα σχολεία μας, είναι γραμμένη στην ψυχή του λαού μας και διδάσκεται στις κρίσιμες ώρες, με αυθόρμητες και γενναίες πράξεις.

Όταν τον Μάιο του 1941 έπεσαν οι Γερμανοί στην Κρήτη, οι Κρητικοί δεν περίμεναν να πάρουν οδηγίες από τις Κυβερνήσεις και τα Κόμματα. Πήραν οδηγίες από τη συνείδηση και την ιστορία τους, από τη μνήμη και τους προγόνους τους. Από τον Καντανολέοντα και τον Δασκαλογιάννη, από τον Κόρακα, τον Σήφακα, τον Χατζημιχάλη, τον Σκαλίδη και τον Κριάρη. Πήραν οδηγίες από την παντοτινή παράδοση της Κρήτης. Στην εποχή μας η λέξη παράδοση είναι τόσο συκοφαντημένη, που πολλοί δεν τολμούν να την αναφέρουν, και την ταυτίζουν με ένα άγονο παρελθόν!.

Αλλά ενώ στη συνείδηση του σημερινού ανθρώπου ωρίμασε η ιδέα ότι ο πόλεμος δεν ήταν και δεν είναι η σωστή λύση των προβλημάτων της κοινωνικής και εθνικής συμβίωσης, θα πρέπει να σταματήσουν οι διθύραμβοι για οποιαδήποτε μορφή πολέμου ή βίας! Στις 20 Μαΐου 1984, μέσα από αυτή τη θεώρηση, πολλοί άνθρωποι στην Κρήτη σκέφθηκαν πως ο εορτασμός της Μάχης της Κρήτης θα μπορούσε να πάρει ένα άλλο χρώμα και να συνδυασθεί με συνέδρια Ειρήνης, τα οποία αναφέρονται στο Λεύκωμα του Δήμου Χανίων του 1984 μαζί με τα Μνημόσυνα για τη Μάχη της Κρήτης, μετά από παρέμβαση του μακαριστού Κισάμου και Σελίνου κυρού Ειρηναίου (Γαλανάκη), ιδρυτού της ΟΑΚ μετά του Δρος Αλεξάνδρου Παπαδερου.

Άραγε, ο άμβωνας της Εκκλησίας δεν πολεμούσε και εκείνος με το δικό του σπαθί και με τον λόγο του; Δεν πολεμούσε για τη συνεργασία με τον εχθρό, δεν μοίραζε συσσίτια στις Ενορίες του, δεν ανέσταινε την ελπίδα της λευτεριάς και θέρμαινε τον πατριωτισμό και την ομόνοια; Δεν βοήθησε με τη δική του αντίσταση εκατοντάδες Έλληνες Εβραίους με την έκδοση σχετικών εγγράφων;

Αξιότιμη κα Σαββάκη,

Έχοντας γνώση όλων των παραπάνω και μένοντας μακριά από δεισιδαιμονίες και συνωμοσίες, καταλαβαίνετε ότι δεν πρόκειται για καμία «διείσδυση ή προσπάθεια ψευδεπίγραφης φιλίας, ή προσπάθειας παραχάραξης της ιστορίας». Γνωρίζουμε πολύ καλά τις όποιες παρεμβάσεις της εκάστοτε Κυβέρνησης για το θέμα των Γερμανικών Οφειλών και την επίσημη θέση της Χώρας μας επί του θέματος, την οποία υποστηρίζουμε σε κάθε παρέμβασή μας. Το Ελληνογερμανικό Ίδρυμα Νεολαίας δεν συμμετέχει ως επίσημος οργανωτής ή συνδιοργανωτής στην εν λόγω εκδήλωση, και συνεπώς παρέλκει κάθε σχετική απάντησή μας. Θα θέλαμε, όμως, να επισημάνουμε ότι όλες οι Ελληνικές Κυβερνήσεις συμμετέχουν και συνδράμουν οικονομικά το Ελληνογερμανικό Ίδρυμα Νεολαίας, για το οποίο υπήρξε σχετική αντίδραση από την ίδρυσή του, και η όποια συμμετοχή του δεν αποτελεί εξ ορισμού a priori λόγο άρνησης και αποδοκιμασίας του.

Με βάση τα παραπάνω θεωρούμε ότι η εν λόγω εκδήλωση αποτελεί μια προσπάθεια γνωριμίας με τον τόπο και τα ιστορικά γεγονότα με σκοπό να δώσει την ευκαιρία στους εκπαιδευτικούς να τα διδάσκουν και στις γερμανικές σχολικές κοινότητες. Το θέμα των γερμανικών αποζημιώσεων σίγουρα είναι ένα πολύ σημαντικό θέμα και θα τεθεί υπό συζήτηση, όπως τίθεται πάντοτε στις συζητήσεις με παρόμοιες

Ομάδες από τη Γερμανία και όχι μόνον. Δεν είναι, όμως, θέμα της συγκεκριμένης συνάντησης, καθώς δεν πρόκειται για πολιτική συνάντηση, ούτε πρόκειται να ληφθούν

αποφάσεις, αλλά ούτε και στηρίζεται σε μια ανθελληνική ή γερμανική προπαγάνδα. Ευχαριστούμε για το ενημερωτικό υλικό, το οποίο ήδη αποστείλαμε για εμπλουτισμό του Προγράμματος.

Η προσπάθειά σας να επαναφέρει τη συζήτηση των Γερμανικών Οφειλών δεν μπορεί να γίνει ούτε με επιθέσεις, υποθέσεις και προκλητικές συκοφαντίες εναντίον προσώπων και θεσμών ούτε με εμμονικές προσπάθειες απομάκρυνσης εκπαιδευτικών που επιθυμούν τη συνύπαρξη και την καταλλαγή. Αντίθετα, θλιβόμαστε για το ότι τελικά οι εξελίξεις δικαιώνουν το έργο του Ιδρύματος και εκφράζουμε τον έντονο προβληματισμό μας για την περαιτέρω πορεία του θέματος των αποζημιώσεων.

Στις 27 Φεβρουαρίου 2023, εκ μέρους της **Ελληνικής Επιτροπής Γερμανικών Οφειλών** εστάλη απάντηση στην παραπάνω επιστολή, την οποία υπογράφουν οι Συντονιστές της Επιτροπής Γερμανικών Οφειλών Dr. Costas Pappas (Canadian Hellenic Congress), Professor Maria Negreponi Delivani (Ίδρυμα Νεγρεπόντη Δελιβάνη), Professor Helen Savaki (International Hellenic Association), Dr. Panayiotis Baltatzis (Hellenic American National Council) και η οποία έχει ως εξής:

HANC
HELLENIC AMERICAN NATIONALITY COUNCIL

Προς: Κυρία και κύριο Ζορμπά (Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης)

Από: Συντονιστική Επιτροπή Γερμανικών Οφειλών (CHC, ΙΗΑ, HANC, Ίδρυμα Δελιβάνη)

Αγαπητοί κυρία και κύριε Ζορμπά,

Η λεκτική επίθεση στην επιστολή σας (από 22 Φεβρουαρίου) περί «συκοφαντιών» και προβληματικού «ήθους» και «επιπέδου» της επιστολής της Επιτροπής Γερμανικών Οφειλών (από 8 Φεβρουαρίου) δεν σας βοηθάει στο να μην απαντήσετε στις ερωτήσεις που θέσαμε, τόσο στην 1^η επιστολή μας στην οποία αναφέραστε, όσο και στην 2^η επιστολή μας της οποίας το επίπεδο και ύφος παραλείψατε να δυσφημήσετε.

Είναι προφανές τοις πάσι ότι δεν ευσταθεί η δικαιολογία σας, πως δεν αναφέραστε στο θέμα των Οφειλών της Γερμανίας στην Ελλάδα διότι είναι θέμα "πολιτικό". Η πρόσκληση Γερμανών καθηγητών για επίσκεψη σε ολοκαυτώματα της Κρήτης που προκάλεσαν οι Γερμανοί είναι θέμα πολιτικό. Η προσπάθεια επιμόρφωσης καθηγητών στην ιστορία της Κατοχής είναι θέμα πολιτικό. Η πρόσκληση της Γερμανικής Πρεσβείας στην εκδήλωσή σας είναι θέμα πολιτικό. Απλά, προσπαθείτε να δικαιολογήσετε την αποφυγή αναφοράς στο γερμανικό χρέος διότι η Γερμανία δηλώνει ότι δεν επιθυμεί να αποζημιώσει τα θύματα και το Ελληνικό κράτος για τις καταστροφές που προκάλεσε, παραβιάζοντας τις διεθνείς συνθήκες Παρισιού και Λονδίνου. Κι αυτό αποτελεί άλλη μια ένδειξη ότι η εκδήλωση σας εξυπηρετεί γερμανικά και όχι ελληνικά συμφέροντα.

Επαναλαμβάνουμε για 3^η φορά τις αναπάντητες εκ μέρους σας ερωτήσεις μας:

1. Πώς σε ένα πρόγραμμα «σεμιναρίου επιμόρφωσης» Γερμανών και Ελλήνων εκπαιδευτικών με «θεματική εστίαση τη γερμανική κατοχή της Ελλάδας και την ελληνική αντίσταση» (όπως αναφέρετε στην **πρόσκληση του προγράμματός σας**) δεν προσκαλείται ούτε έναν Έλληνα ιστορικό, ούτε έναν Έλληνα μελετητή της Γερμανικής Κατοχής και του συνεπαγόμενου Γερμανικού χρέους στην Ελλάδα;
2. Γιατί αντί ειδημόνων της ιστορίας εμπλέκετε στην εκδήλωσή σας τη Γερμανική Πρεσβεία, γεγονός που η κ. Ζορμπά δήλωσε διαδικτυακά ότι αγνοούσε, λέγοντας ότι το Γερμανικό πρόγραμμα που είχε ανά χείρας δεν περιλάμβανε την παράγραφο στην οποία αναφέρθηκε η Επιτροπή μας, **παράγραφο στο πρόγραμμά σας** την οποία υπενθυμίζουμε ακολούθως;

«Κυρ. 02 Απριλίου 2023

09:00 Εισήγηση και συζήτηση: Ο ρόλος της γερμανικής πρεσβείας στην Ελλάδα, **προγράμματα για την διαχείριση της ιστορικής μνήμης**, ανάπτυξη και παρόντων ελληνογερμανικών σχέσεων - Γερμανική Πρεσβεία Αθηνών ή συζήτηση με την Γενική Πρόξενο και Διευθύντρια του Κέντρου Γκαίτε στα Χανιά»

3. Γιατί η Γερμανική Πρεσβεία «διαχειρίζεται» στην Ελλάδα την ιστορική μνήμη της Γερμανικής Κατοχής της Ελλάδας, και ποια είναι αυτά τα «προγράμματα διαχείρισης» στα οποία αναφέρεται η εκδήλωσή σας;

Μετά από την αδυναμία σας να απαντήσετε σε αυτές τις απλούστατες ερωτήσεις (που ήδη θέσαμε σε 2 επιστολές μας) οι συντονιστές της Επιτροπής Γερμανικών Οφειλών θεωρούμε ότι (εν γνώσει σας ή όχι) η εκδήλωσή σας εντάσσεται στην προσπάθεια παρέμβασης της Γερμανικού κράτους στην Ελληνική εκπαίδευση, παραχαράσσοντας την ιστορία, όπως ήδη προσπάθησε με το πρόγραμμα MOG.